

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

અમદાવાદ સ્થિત ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમક્ષ

ફોજદારી અપીલ નં. ૧૨૦૦/૨૦૦૩

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે.ઠાકર

=====

૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપી શકાય ?

૨ રિપોર્ટરને જાણ કરવી કે કેમ ?

૩ શું નામદાર ન્યાયાધીશશ્રીઓ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવા
ઈચ્છે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા
કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ સારભૂત પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ
છે?

=====

ગુજરાત રાજ્ય....અપીલકર્તા(ઓ)

વિરુદ્ધ

મહેશભાઈ છનાભાઈ સંખત અને ૪ અન્ય....સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

હાજર:

અપીલકર્તા તરફે કુ. મોનાલી ભટ્ટ, એ.પી.પી.;

પ્રતિવાદી નં. ૨ માટે શમી ગચેલ;

પ્રતિવાદીઓ નં. ૧, ૩ – ૫ તરફે શ્રી ડી.પી. કિનારીવાલા સાથે શ્રી તુલસી આર.
સવાણી, વકીલ

=====

ખંડપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે.ઠાકર

તારીખ : ૧૯/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ હેઠળની હાલની અપીલ, વિદ્વાન રજા ફાસ્ટ ટ્રેક ન્યાયાધીશ, અમરેલી દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૭/૨૦૦૩ માં પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૯.૭.૨૦૦૩ ના નિર્દોષ છુટકારાના ચુકાદા અને આદેશ વિરુદ્ધ કરવામાં આવી છે, જેના દ્વારા, વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે મૂળ આરોપીઓ – અહીંના પ્રતિવાદીઓને, ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૯૮-ક અને ૩૦૬ સહવાચિત કલમ ૧૧૪ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે.

૨. એ નોંધવું રહ્યું કે, પ્રતિવાદી નં. ૨ નું અવસાન થયેલ હોવાનો અહેવાલ છે અને પ્રતિવાદી નં. ૨ ના પૂરતી આ અપીલ તારીખ ૨૧.૧૨.૨૦૧૩ ના હુકમથી શમન કરવામાં આવી છે.

૩. ફરિયાદ પક્ષના કેસની ટૂંકી હકીકત એવી છે કે ફરિયાદી રમેશભાઈ વાઘાભાઈ બારૈયા જાફરાબાદ ખાતે પાંચ બહેનો અને પાંચ ભાઈઓ સહિતના પરિવારના સભ્યો સાથે રહે છે. તેઓ ખેતીકામ કરે છે. મરણ જનાર હીરાબેન ફરિયાદીની નાની બહેન હતી. બનાવના અગિયાર મહિના પહેલાં તેના લગ્ન આરોપી નં. ૧ સાથે થયા હતા. બનાવના દિવસે એટલે કે તા. ૧૫.૧.૨૦૦૩ ના રોજ, જ્યારે ફરિયાદી દિવ્યેશ ઓટો ખાતે પોતાનું ટ્રેક્ટર રીપેર કરાવી રહ્યા હતા, ત્યારે ફરિયાદીની ભત્રીજી ચેતનાએ ફરિયાદીને ટેલિફોનિક સંદેશો આપ્યો કે “હીરાફઈ બળી ગયા છે.” આથી, ફરિયાદી અને તેમના બનેલી ભીમજીભાઈ ટાવરવાળા હોસ્પિટલ ગયા હતા. જોકે, ઉક્ત હોસ્પિટલમાં કોઈ મળ્યું ન હતું. ત્યારબાદ, તેઓ આરોપીના ઘરે ગયા હતા. જ્યારે તેઓ ત્યાં પહોંચ્યા, ત્યારે મરણ જનારના સાસરિયાઓ દ્વારા ફરિયાદીના મોટા ભાઈ – બાબુભાઈ, ફરિયાદીના માતા રાધાબેનને ઓરડામાં પ્રવેશવા દેવામાં આવ્યા ન હતા, અને તેથી, ફરિયાદી અને તેમના બનેલી ભીમજીભાઈ પોલીસ સ્ટેશને

જઈને પોલીસ સાથે આવ્યા અને તે ઓરડામાં ગયા જ્યાં મરણ જનાર ચીસો પાડી રહી હતી અને દાઝેલી હાલતમાં પડી હતી. મરણ જનાર ગંભીર રીતે દાઝી ગયેલ હોવાથી, તેને સારવાર માટે રાજુલા હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવી હતી, જ્યાં મરણ જનારને મૃત જાહેર કરવામાં આવી હતી. આથી, ફરિયાદ નોંધાવવામાં આવી હતી. જરૂરી તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને અનેક સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. તપાસ દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને, આખરે, તેમની સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેને સેશન્સ કેસ નં. ૭/૨૦૦૩ તરીકે નંબર આપવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

૪. હાલના આરોપી વિરુદ્ધનો કેસ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે નીચે મુજબના સાક્ષીઓ તપાસ્યા છે:

૧.	ફરિયાદી	રમેશભાઈ	વાઘાભાઈ	આંક	૧૩
૨.	ભારતીબેન	ભીમજીભાઈ	મકવાણા	આંક	૨૧
૩.	ડૉ.	બાબુભાઈ	વલ્લભભાઈ	આંક	૨૨
૪.	ડૉ.	હરેશભાઈ	મોહનભાઈ	જેઠવા	આંક ૨૫
૫.	ભીમજીભાઈ	છગનભાઈ	મકવાણા	આંક	૨૮
૬.	અશોકભાઈ	લાભશંકર	મહેતા	આંક	૨૯
૭.	નૂરમહમદભાઈ	વલીમહમદભાઈ	બલોચ	આંક	૩૦
૮.	બાબુલાલ	ચુનીલાલ	વસાવા	આંક	૩૨
૯.	આઈ.ઓ.	ભરતભાઈ	માધાભાઈ	પાટીદાર	આંક ૩૫

૫. આરોપી વિરુદ્ધ મૂકવામાં આવેલ તહોમતને પુરવાર કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે નીચે મુજબના દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે:

૧. ફરિયાદ આંક ૧૪

૨. ઇન્કવેસ્ટ પંચનામું પ્ર. ૧૬

૩. મૃતદેહ સોંપ્યા બાબતની પહોંચ પ્ર.૧૭

૪. ઘટના સ્થળનું પંચનામું આંક ૧૮

૫. ગુનાના બનાવ સ્થળનું નિરીક્ષણ કર્યા બાદ તૈયાર કરેલ એફ.એસ.એલ. અધિકારીનો અહેવાલ, આંક ૧૯

૬. એફ.એસ.એલ. અધિકારી દ્વારા ગુનાના સ્થળેથી જપ્ત કરાયેલ મુદ્દામાલનું પંચનામું આંક ૨૦

૭. મરનારની પોસ્ટમોર્ટમ નોંધ આંક ૨૪

૮. મરણ જનારનું તબીબી પ્રમાણપત્ર આંક ૨૭

૯. મેડિકલ ઓફિસર રાજુલા દ્વારા પી.એસ.આઈ., રાજુલાને લખેલ યાદી, આંક ૩૧

૧૦. અહેવાલ પ્ર. ૩૩

૧૧. પી.એસ.ઓ. રાજુલા દ્વારા પી.એસ.આઈ. જાફરાબાદને યાદી, આંક ૩૪

૬. ઇન્સાફી કાર્યવાહીના અંતે, ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યા બાદ, અને ફરિયાદ પક્ષ તથા બચાવ પક્ષની

દલીલો સાંભળ્યા બાદ, વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે તારીખ ૯.૭.૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશથી પ્રતિવાદીઓને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ ઠરાવી છુટકારો કર્યો.

૭. નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ઉપરોક્ત ચુકાદા અને આદેશથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા રાજ્યએ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે.

૮. વિદ્વાન એ.પી.પી. કુ. ભટ્ટ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને આદેશ કાયદાની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે; નીચલી અદાલતે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલ પુરાવાની યોગ્ય રીતે વિચારણા કરેલ નથી અને કાયદાની જોગવાઈઓને જોતાં જ એવું સ્થાપિત થાય છે કે ફરિયાદ પક્ષે હાલના પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધના આરોપિત ગુનાઓના તમામ તત્વો સાબિત કરેલ છે. વિદ્વાન એ.પી.પી.એ આ અદાલતનું ધ્યાન મૌખિક તેમજ સમગ્ર દસ્તાવેજી પુરાવા પર પાછા દોર્યું છે અને રજૂઆત કરી હતી કે હાલની અપીલ મંજૂર કરવાને પાત્ર છે.

૯. આથી વિપરીત, પ્રતિવાદીઓ તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડી.પી. કિનારીવાલાએ આ અદાલતને રેકર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવામાંથી પસાર કરાવેલ છે અને રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ વિવાદી ચુકાદો અને આદેશ યોગ્ય અને વ્યાજબી છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કિનારીવાલાએ વધુમાં રજૂઆત કરી કે, રેકર્ડ પરના પુરાવાને ધ્યાનમાં લેતા, એવું કહી શકાય નહીં કે વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં કોઈ ભૂલ કરી છે, અને તેથી, હાલની અપીલ રદ થવાને પાત્ર છે.

૧૦. જે સિદ્ધાંતો નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ વિરુદ્ધ આ અદાલત દ્વારા અપીલની સુનાવણીનું સંચાલન અને નિયમન કરશે, તે સિદ્ધાંતો સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ચુકાદાઓની શૃંખલામાં ખૂબ જ સંક્ષિપ્તમાં સમજાવવામાં આવ્યા છે. ... ના કેસમાં

“એમ.એસ. નારાયણા મેનન ઉર્ફે મણિ વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ અને અને અન્ય”, (૨૦૦૬) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯, ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલમાં વડી અદાલતની સત્તાઓ વર્ણવી છે. આ નિર્ણયના ફક્ત પૃષ્ઠ ૫ માં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૫૪. કોઈ પણ સંજોગોમાં, જ્યારે વડી અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલ તરીકે અપીલને ગ્રાહ્ય રાખી, ત્યારે તે હકીકતમાં પુનરીક્ષણ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી રહી હતી. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા વિરુદ્ધ અપીલીય સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, વડી અદાલતે કાયદાના તે સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખવા જોઈતા હતા કે જ્યાં બે મંતવ્યો શક્ય હોય, ત્યાં અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં દખલગીરી કરવી જોઈએ નહીં.

૧૧. વધુમાં, “ચંદ્રપ્પા વિ. સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક”, (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં નોંધાયેલ કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબના સિદ્ધાંતો પ્રસ્થાપિત કર્યા છે;

૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મતે, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ વિરુદ્ધની અપીલ પર કાર્યવાહી કરતી વખતે

અપીલ અદાલતની સત્તાઓ અંગેના નીચે મુજબના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉપસી આવે છે;

[૧] અપીલ અદાલતને જે પુરાવાના આધારે નિર્દોષ છુટકારાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હોય, તે પુરાવાની સમીક્ષા, પુનઃ મૂલવણી અને પુનર્વિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

[૨] ફોજદારી કાર્યરીતિ સંહિતા, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના પ્રયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ કે શરત લાદતી નથી અને અપીલ અદાલત તેની સમક્ષના પુરાવાના આધારે, હકીકતના અને કાયદાના બંને પ્રશ્નો પર, પોતાના તારણ પર પહોંચી શકે છે.

[૩] “મહત્વપૂર્ણ અને પ્રબળ કારણો”, “યોગ્ય અને પર્યાપ્ત આધારો”, “ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો”, “તર્કવિરુદ્ધ તારણો”, “સ્પષ્ટ ભૂલો”, વગેરે જેવા વિવિધ શબ્દપ્રયોગોનો હેતુ નિર્દોષ છુટકારા સામેની અપીલમાં અપીલ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓ પર કાપ મૂકવાનો નથી. આવા શબ્દપ્રયોગો, અદાલતની પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના તારણ પર આવવાની સત્તા પર કાપ મૂકવા કરતાં, નિર્દોષ છુટકારામાં દખલગીરી કરવાની અપીલ અદાલતની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે, “ભાષાકીય શણગાર”ના સ્વરૂપના વધુ છે.

[૪] જોકે, અપીલ અદાલતે એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છુટકારાના કિસ્સામાં આરોપીની તરફેણમાં બેવડી પૂર્વધારણા હોય છે. પ્રથમ તો, ફોજદારી કાયદાશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત

હેઠળ તેને નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા ઉપલબ્ધ છે, જે મુજબ જ્યાં સુધી કોઈ સક્ષમ કાયદાકીય અદાલત દ્વારા કોઈ વ્યક્તિને દોષિત સાબિત કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા નીચલી અદાલત દ્વારા વધુ સુદૃઢ, પુનઃપુષ્ટ અને મજબૂત બને છે.

[૫] જો રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી તારણો શક્ય હોય, તો અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.”

૧૨. આમ, તે એક સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અપીલીય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે ભલે બે વાજબી મંતવ્યો / તારણો શક્ય હોય, તો પણ અપીલ અદાલતે નીચલી અદાલત દ્વારા નોંધાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૩. “સ્ટેટ ઓફ ગોવા વિ. સંજય ઠાકરાન અને અન્ય”, જે (૨૦૦૭) ૩ એસ.સી.સી. ૭૫ માં નોંધાયેલ છે, તે કેસમાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતે આવા કેસોમાં વડી અદાલતની સત્તાઓનો પુનરોચ્ચાર કર્યો છે. ઉક્ત નિર્ણયના ફક્ત ૧૬ માં, અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

૧૬. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ વિરુદ્ધની અપીલમાં સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અપીલ અદાલત સામાન્ય રીતે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં દખલગીરી કરશે નહીં, સિવાય કે નીચલી અદાલતનો

અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત હોય અને તેના દ્વારા કાઢવામાં આવેલ તારણ પર કોઈ પણ સામાન્ય સમજ ધરાવતી વ્યક્તિ પહોંચી શકે તેમ ન હોય, અને તેથી, તે નિર્ણયને તર્કવિરુદ્ધ ગણવામાં આવે. માત્ર બે મંતવ્યો શક્ય છે તે કારણસર, અપીલ અદાલત એવું મંતવ્ય અપનાવશે નહીં જે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાને ઉલટાવી દે. જોકે, અપીલ અદાલતને પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની સત્તા છે, જો તેનું એવું મંતવ્ય હોય કે નીચલી અદાલત દ્વારા કાઢવામાં આવેલ તારણ તર્કવિરુદ્ધ છે અને અદાલતે કાયદાની સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે અને રેકર્ડ પરના મહત્વના પુરાવાની અવગણના કરી છે. આવા સંજોગોમાં, અપીલ અદાલતની ફરજ બને છે કે તે રેકર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયપૂર્ણ નિર્ણય પર પહોંચવા માટે પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરે, જેથી એ શોધી શકાય કે કોઈ આરોપી તેના પર લગાવવામાં આવેલા આરોપવાળા ગુનાની આચરણી સાથે સંકળાયેલો છે કે કેમ.

૧૪. “સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ” ના કેસોમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આવો જ સિદ્ધાંત પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યો છે

વિ. રામ વીર સિંહ અને અન્ય”, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.૬બલ્યુ.

૫૫૫૩ અને “ગિરજા પ્રસાદ (મૃતક) કાયદેસરના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા વિ.

સ્ટેટ ઓફ એમપી”, ૨૦૦૭ એ.આઈ.આર. એસ.સી.૬બલ્યુ. ૫૫૮૯. આમ, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ વિરુદ્ધ આ અદાલત જે સત્તાઓનો પ્રયોગ કરી શકે છે, તે સુસ્થાપિત છે.

૧૫. “લુના રામ વિ. ભૂપત સિંહ અને અન્ય” ના કેસમાં, (૨૦૦૯) એસસીસી ૭૪૯ માં નોંધાયેલ, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા ૧૦ અને ૧૧ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

૧૦. વડી અદાલતે નોંધ્યું છે કે ફરિયાદ પક્ષનું કથન સ્પષ્ટપણે વિશ્વાસપાત્ર ન હતું. કેટલાક કહેવાતા નજરે જોનાર સાક્ષીઓએ જણાવ્યું હતું કે એક આરોપી દ્વારા મૃતકની ઘૂંટી મચકોડવામાં આવતા તેનું મૃત્યુ થયું હતું. અન્યોએ જણાવ્યું કે તેને ગળેટૂંપો દેવામાં આવ્યો હતો. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ એવો હતો કે ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓને બસમાંથી બહાર ફેંકી દેવામાં આવ્યા હતા. પોસ્ટમોર્ટમ કરનાર અને સાક્ષીઓની તપાસ કરનાર ડૉક્ટરે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે જ્યારે બસ ચાલુ હાલતમાં હોય ત્યારે કોઈ વ્યક્તિ કોઈને બસમાંથી બહાર ફેંકી શકે તે શક્ય ન હતું.

૧૧. નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા વિરુદ્ધની અપીલના માપદંડોને ધ્યાનમાં લેતા, અમે આ અપીલમાં હસ્તક્ષેપ કરવા વલણ ધરાવતા નથી. વડી અદાલતનો અભિપ્રાય તર્કવિરુદ્ધ ગણી શકાય નહીં અને તે પુરાવા પરનો એક સંભવિત અભિપ્રાય છે.”

૧૬. સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના એક નિર્ણયમાં પણ, “મુકૈયા અને અન્ય વિ. સ્ટેટ, પ્રતિનિધિ દ્વારા પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, તમિલનાડુ” ના કેસમાં, જે એ.આઈ.આર. ૨૦૧૩ એસ.સી. ૩૨૧ માં નોંધાયેલ છે, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા ૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૪. તે નિર્વિવાદ છે કે નીચલી અદાલતે, ફરિયાદ પક્ષ અને બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની

મૂલવણી કર્યા બાદ, આરોપીઓને તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોના સંદર્ભમાં નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા. રાજ્ય દ્વારા કરવામાં આવેલી અપીલ પર, વડી અદાલતે, વિવાદિત આદેશ દ્વારા, ઉક્ત નિર્ણયને ઉલટાવી દીધો અને આરોપીઓને આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ સહવાચિત કલમ ૩૪ હેઠળ દોષિત ઠેરવ્યા અને આજીવન સજા કેદની સજા ફટકારી. અપીલકર્તાઓના વકીલે ખૂબ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હોવાથી કે વડી અદાલતે નિર્દોષ છુટકારાના આદેશને દોષસિદ્ધિમાં ફેરવવામાં તેની હકૂમતનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે, ચાલો આપણે નિર્દોષ છુટકારાના આદેશ વિરુદ્ધ દાખલ થયેલી અપીલમાં વડી અદાલતના વ્યાપ અને સત્તાનું વિશ્લેષણ કરીએ. આ અદાલતે અનેક નિર્ણયોમાં વારંવાર ઠરાવ્યું છે કે પ્રથમ અપીલ અદાલત તરીકે વડી અદાલત, નિર્દોષ છુટકારા વિરુદ્ધની અપીલની સુનાવણી કરતી વખતે પણ, સમગ્ર પુરાવાની ચકાસણી કરવા અને જરૂર પડ્યે તેની પુનઃ મૂલવણી કરવા માટે હકદાર હતી, અને તે જ રીતે બંધાયેલી પણ હતી, જોકે, હસ્તક્ષેપ કરવાનું પસંદ કરતી વખતે અદાલતે રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે દોષની સંપૂર્ણ ખાતરી કરવી જોઈએ અને માત્ર એટલા માટે નહીં કે વડી અદાલત બીજો સંભવિત અથવા અલગ મત લઈ શકે છે. ઉપરોક્ત સિવાય, જ્યાં સુધી અપીલની વિચારણાના વ્યાપ અને ઊંડાણનો પ્રશ્ન છે, અપીલની સુનાવણી કરવામાં અભિગમમાં કોઈ ભેદભાવ કે તફાવતની પરિકલ્પના કરવામાં આવી નથી, માત્ર એટલા માટે કે એક દોષસિદ્ધિ વિરુદ્ધ હતી અથવા બીજી નિર્દોષ છુટકારા વિરુદ્ધ હતી. [જુઓ સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન વિ. સોહન લાલ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૫ એસસીસી ૫૭૩]

૧૭. કાયદાનો તે પણ એક પ્રસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે નિર્દોષ છુટકારા સામેની અપીલોમાં, જ્યારે નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો ન્યાયોચિત અને યોગ્ય જણાય, ત્યારે અપીલ અદાલતે ચુકાદો ફરીથી લખવાની અથવા નવા કારણો આપવાની આવશ્યકતા નથી. આવો સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા “સ્ટેટ ઓફ કલોરિડો વિ. હેમરેડી”, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧, એસ.સી. ૧૪૧૭ ના કેસમાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે;

“...આ અદાલતે ગિરિજા નંદિની દેવી વિ. બિગેન્ડ્ર નંદિની ચૌધરીના કેસમાં અવલોકન કર્યું છે

(૧૯૬૭) ૧ એસસીઆર ૯૩:(એઆઈઆર ૧૯૬૭ એસસી ૧૧૨૪) કે પુરાવાના આધારે પુરાવાના વર્ણનનું પુનરાવર્તન કરવું અથવા નીચલી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોને ફરીથી કહેવા તે અપીલ અદાલતની ફરજ નથી, જે અદાલતના નિર્ણય સામે અપીલ કરવામાં આવી હોય તે અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો સાથે સામાન્ય સહમતિની અભિવ્યક્તિ સામાન્ય રીતે પર્યાપ્ત ગણાશે.”

૧૮. તાજેતરના એક નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે “શિવશરણપ્પા અને અન્ય વિ. કલોરિડો રાજ્ય”, જેટી ૨૦૧૩ (૭) એસસી ૬૬ ના કેસમાં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે;

તે અપીલ અદાલત સમગ્ર પુરાવાની પુનઃ મૂલવણી કરવા માટે સત્તાધિકારી છે, જોકે, કેટલાક અન્ય સિદ્ધાંતોનું પણ પાલન

કરવાનું હોય છે અને એ ધ્યાનમાં રાખવું પડે છે કે નિર્દોષ છુટકારો નિર્દોષતાની બેવડી પૂર્વધારણામાં પરિણમે છે.

૧૯. આમ, જો અપીલ અદાલત નીચલી અદાલતે આપેલા કારણો અને અભિપ્રાય સાથે સહમત થાય, તો પુરાવાની ચર્ચા કરવી આવશ્યક નથી.

૨૦. મેં નીચલી અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ ચુકાદા અને આદેશનો અભ્યાસ કર્યો છે. મેં નીચલી અદાલત સમક્ષ રજૂ થયેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે અને અપીલકર્તા-રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. કુ. ભટ્ટ અને પ્રતિવાદીઓ તરફે હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી કિનારીવાલા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને પણ ધ્યાનમાં લીધી છે. સમગ્ર પુરાવાનું અવલોકન કરતાં, એવું કહી શકાય નહીં કે આ કેસના તથ્યોમાં જ્યાં સુધી આરોપી નં. ૩, ૪ અને પનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી આઈ.પી.સી.ની કલમ ૪૯૮ક અને ૩૦૬ની જોગવાઈઓ આકર્ષિત થઈ શકે છે. ભલે લગ્ન ૧૧ મહિનાના હતા અને તેણીનું મૃત્યુ, અલબત્ત, સાસરીના ઘરે થયું હતું, પરંતુ એફ.આઈ.આર.માંનો આરોપ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આરોપી નં. ૩, ૪ અને ૫ કોઈપણ રીતે દહેજની માંગણીમાં એકબીજા સાથે સંકળાયેલા નથી કે મદદગારી કરી નથી કારણ કે તેઓ અલગ રહે છે, અને તેથી, આઈ.પી.સી.ની કલમ ૧૧૪ સાથે વાંચતા કલમ ૪૯૮કની જોગવાઈઓનું પાલન થતું નથી અને વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે આરોપી નં. ૩, ૪ અને પને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂક્યા છે. ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, મારો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે નીચલી અદાલત પ્રતિવાદી નં. ૩, ૪ અને પને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં સંપૂર્ણપણે વાજબી હતી. તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, આ અપીલ આરોપી નં. ૩, ૪ અને પના સંબંધમાં રદ થવાને પાત્ર છે.

૨૧. આથી આ અદાલત આરોપી નં. ૧ – પતિ વિરુદ્ધની રજૂઆતો પર આવે છે. વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી ભટ્ટની રજૂઆત મુજબ પતિ-આરોપી નં. ૧ વિરુદ્ધના આક્ષેપો સાબિત થયા છે. જોકે, વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશના હકીકતલક્ષી તારણો દર્શાવે છે કે પતિ મરણજનારને ત્રાસ આપતો હતો. માત્ર સમય અને તારીખનો ઉલ્લેખ ન હોવાને કારણે, એવું ન કહી શકાય કે જ્યાં સુધી આરોપી નં. ૧નો સંબંધ છે ત્યાં સુધી કલમ ૪૯૮એ લાગુ પડતી નથી. નીચલી અદાલત સમક્ષ ટાંકવામાં આવેલ સર્વોચ્ચ અદાલતનો એ.આઈ.આર. ૧૯૯૧ એસ.સી. ૧૫૩૨ માં નોંધાયેલ ચુકાદો આરોપી નં. ૧ વિરુદ્ધ વાપરવો પડશે. તે બાબતને ધ્યાનમાં લેતા, જ્યાં સુધી આરોપી નં. ૧નો સંબંધ છે, સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાની કસોટી પર, તેણે મરણજનારને ત્રાસ આપ્યો હતો જે તેને આત્મહત્યાનું અંતિમ પગલું ભરવા તરફ દોરી ગયો, અને તેથી, શ્રી કિનારીવાલાની રજૂઆત આરોપી નં. ૧ માટે સ્વીકારી શકાય નહીં. રેકર્ડ પરના પુરાવા પરથી, ફરિયાદ પક્ષે આરોપી નં. ૧ વિરુદ્ધ પોતાનો કેસ સાબિત કર્યો છે, અને તેથી, હાલની અપીલ પ્રતિવાદી નં. ૧ – મૂળ આરોપી નં. ૧ પૂરતી મંજૂર કરવાને પાત્ર છે.

૨૨. પરિણામે, હાલની અપીલ પ્રતિવાદી નં. ૩ થી ૫ પૂરતી આથી રદ કરવામાં આવે છે. પરંતુ, સેશન્સ કેસ નં. ૭/૨૦૦૩ માં વિદ્વાન રજા ફાસ્ટ ટ્રેક ન્યાયાધીશ, અમરેલી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ તારીખ ૯.૭.૨૦૦૩ નો પડકાર હેઠળનો નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો અને આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને પ્રતિવાદી નં. ૧ – આરોપી નં. ૧ ને આઈપીસીની કલમ ૪૯૮-એ અને ૩૦૬ હેઠળ આથી દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે.

૨૩. પ્રતિવાદી નં. ૧ – મૂળ આરોપી નં. ૧ ને આઈપીસીની કલમ ૪૯૮-એ અને ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હોવાથી, આરોપીને સજાના મુદ્દે સાંભળવાના રહેશે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કિનારીવાલા અને આરોપીને સજાના

મુદ્દે તારીખ ૨૦.૩.૨૦૧૫ ના રોજ સાંભળવાના છે. એસ.ઓ. થી ૨૦.૩.૨૦૧૫.

(કે.જે.ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

વિશેષ હુકમ:: તારીખ:૨૦.૩.૨૦૧૫.

૨૪. સજાના મુદ્દે પ્રતિવાદી નં. ૧ ના વિદ્વાન વકીલ શ્રી ડી.પી. કિનારીવાલાની દલીલો સાંભળી. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કિનારીવાલાએ પ્રતિવાદી નં. ૧ – મહેશભાઈ સી. સાંખટ વતી જવાબ દાખલ કર્યો છે. શમનકારી સંજોગો નીચે મુજબ છે:

૧. તે એક મજૂર છે અને તેના પર પરિવારના ભરણપોષણની જવાબદારી છે. તેને બે સંતાનો છે, જેમાં ૧ વર્ષનો પુત્ર અને ૩ વર્ષની પુત્રી છે.
૨. તેમની વૃદ્ધ માતા તેમની સાથે રહે છે અને ડાયાબિટીસ અને બ્લડ પ્રેશરથી પીડાય છે.
- ૩.તેઓ કાચા કામના કેદી હતા. તેઓ આશરે સાત મહિના જેલમાં હતા.
૪. તેમનો કોઈ ગુનાહિત પૂર્વ ઇતિહાસ નથી.
- ૫.તેઓ વર્ષ ૨૦૦૩ માં નિર્દોષ છૂટ્યા છે અને હવે તેઓ તેમના પરિવાર સાથે તેમના જીવનમાં સ્થાયી થયા છે.

૨૫. પ્રતિવાદી નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરાયેલ જવાબને ધ્યાનમાં લેતા, પ્રતિવાદી નં. ૧ ને આઈપીસીની કલમ ૪૮૮-એ અને કલમ ૩૦૬ હેઠળના ગુના માટે છ મહિનાની કેદની સજા ફટકારવામાં આવે છે, કારણ કે ૧૨ વર્ષ વીતી ગયા છે, અને દરેક ગુના માટે રૂ. ૨૫૦૦/- નો દંડ, જે આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળામાં જમા કરાવવાનો રહેશે, અને તેમાં ચૂક થયે, વધુ છ મહિનાની કેદ ભોગવવાની રહેશે. પ્રતિવાદી નં. ૧ જામીન પર છે અને

તેણે કાચા કામના કેદી તરીકે ૭ મહિનાની કેદની સજા ભોગવી લીધી છે, તેથી, તેણે જેલ સત્તાધિકારી સમક્ષ શરણાગતિ સ્વીકારવાની જરૂર નથી, કારણ કે તે મજરે મેળવવા માટે હકદાર છે. જોકે, જો ઉક્ત નિવેદનમાં કોઈ અચોક્કસાઈ જણાય તો, પોલીસ સત્તાધિકારી તેને મજરે આપ્યા બાદ બાકીની સજાનો સમયગાળો ભોગવાવશે. જામીન અને જામીનખત રદ કરવામાં આવે છે. રેકર્ડ અને કાર્યવાહી નીચલી અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.”

(કે.જે.ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.